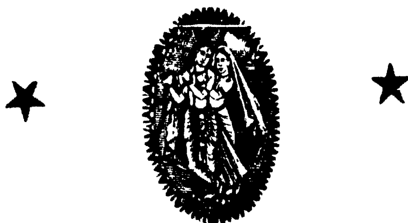
1889

శ్రీ మదాంధ్ర

గీతగోవింద కావ్యము

శతావధాని, చల్లా పిచ్చయార్య రచితము

శ్రీ చింతపల్లి రాజ్ఞీమణి

శ్రీ రాజా వాసిరెడ్డి వేంకట లక్ష్మీనరసమాంబ బహద్దర్

మాన్యసుల్తాన్ గారి ధనసహాయముచే

ముద్రితము.

1950

Rs. 2-0-0

విషయసూచిక

428

శ్రీమదాంధ్ర

తగోవింద కావ్యము

శతావధాని, చల్లా పిచ్చయశాస్త్రి రచితము

శ్రీ చింతపల్లి వాస్తవ్యులగు

శ్రీ రాజా వాసిరెడ్డి వెంకట లక్ష్మీనరసింహారావు బహద్దరు

మున్సుబుల్దార్ గారి ధనసహాయముచే

ముద్రితము.

1950

Rs. 2-0-0

వెయ్యి ప్రతులు

ఓంకార్ ప్రెస్, గుంటూరు.

శ్రీ మత్పర దేవతాయైనమః

'గీత గోవిందము'

అనుపమ మహాకావ్యము భక్తమహాకవులలోఁ బ్రథమ తాంబూల మందుకొనఁదగిన శ్రీ

"జయదేవ" మహాకవి

యక్షగానముగా రచించెను. ఇఁక నొక 'జయదేవ' కవి ప్రసన్న రాఘవ నాటకమును రచించెను. ఆయనకూడ సుప్రసిద్ధుఁడే. కాని 'గీతగోవింద' కావ్యము రచించిన కవినిగూర్చి యెక్కువగాఁ జెప్పుకొందురు. ఈయనకు భక్తులలోఁ గల ప్రశస్తి నిరుపమానము. 'కృష్ణకర్ణామృత' కర్త 'లీలాశుకుఁడు'ను (బిల్వమంగళుఁడు) ఈయనయు "కృష్ణలీలాతరంగిణీ" కర్త "నారాయణతీర్థు"లును నొక తేజమేయని మూఁడుకాలముల యందు వేర్వేఱుగా నవతరించి శ్రీకృష్ణభగవానుని దమ కవితామృతముచేఁ దనియించి మూఁడవయవతారమున ముక్తిఁ జెందినట్లును పండితపరంపర కర్ణాకర్ణికగాఁ జెప్పుకొనెను. లీలాశుకుఁడు బ్రహ్మచారియయ్యును జితేంద్రియుఁడు కాని హేతువునను, జయదేవుఁడు గృహస్థు అవుటచేతను ముక్తి నందనియట్లును "నారాయణతీర్థులు" యతి కనుక (సన్న్యాస్య శ్రవణం కుర్యాత్) భగవానుఁడు ముక్తి ననుగ్రహించెననియుఁ బెద్దలు చెప్పుకొనఁగా వింటిని. జయదేవుని భార్యపేరు 'పద్మావతీ' దేవి. జయదేవుఁడు ఆయాగీతములను తన్మయుఁడై పాడు

నప్పుడు ఆసాధ్వీమణికూడఁ దన్మయురాలై నాట్యముఁజేసెడి దనియు జెప్పఁగా వింటిని.

"పద్మావతీచరణచారణచక్రవర్తి"

అని యిమ్మహాకవి తనకు వాడికొన్న బిరుదనామముచే సమర్థింపఁబడియెడిని. ఆయీభక్తమహాకవి శ్లో॥ 'ప్రహ్లాదనారదపరాశర' అనెడు భక్తులతోఁ పాటు పూజింపఁ దగినమహనీయుఁడు ఈయనకును ఈయలఘునకుబోషకుఁడుగా నున్న రాజోత్తమునకును సంబంధించిన పుణ్యగాథలు చాలగలవు. దిక్ప్రదర్శనమాత్రముచే గ్రంథవిస్తరభీతిచే విడుచుచున్నాను. ఇట్టిమహనీయుని గేయములను తెలుఁగులో గేయములుగానే మృదువైనభాషలో ననువదించిన చల్లా పిచ్చయ్యశాస్త్రిగారిని అభినవజయదేవుఁడని మనయాంధ్రకవిశేఖరులు గౌరవింతురని నానిశ్చయము. గానమునకు సంస్కృతభాషకన్న నాంధ్రభాషయే యెక్కువసౌష్టవము గలిగించు ననుట సర్వకవిసమ్మతమయినను "జయదేవ"కవి వాడినసంస్కృతము తెనుఁగుకన్నను మిక్కిలి మృదువుగానున్నది. ఆయీమర్మము ననువాదమునెడల గ్రంథకర్త గమనించినట్లు విజ్ఞులు కనిపెట్టఁగలరు.

కవిః కరోతి కావ్యాని । లాలయం త్యుత్తమో జనః
తరుః ప్రసూతే పుష్పాణి । మరు ద్వహతి సౌరభమ్॥

నెం॥ శా॥ శతావధాని
కంఠీరవీంద్ర ఘటాపంచానన కలాప్రపూర్ణేత్యాది
బిరుదాంకితులు.

శ్రీ జయదేవుడు-గీతగోవిందము

(శ్రీ) నిర్వికల్పానందస్వామి

క్రీస్తు శ. 1169 నుండి 1200 వఱకు వంగదేశమును పాలించిన (శ్రీ)లక్ష్మణసేనుని యాస్థానమున "ధోయి", 'ఉమాపతి ధరుఁడు', "గోవర్ధనుఁడు", "శరణుఁడు", "జయదేవుఁ"డను కవులయిదుగు రుండిరి. గోవర్ధనుఁ "డార్యాసప్తశతీ"రచయితగను, జయదేవుఁడు "గీతగోవింద"కర్తగను నేఁటికిని స్మరింపఁబడుచున్నారు.

జయదేవుఁడు జన్మించినది కేందుబిల్వమను గ్రామమున. ఇది 'వీరభూమ్'జిల్లాలో అజయానదీతీరమున నున్నది. నేఁటికిని ప్రతి మాఘమాసమున "జయదేవు"స్మృతి నుద్దేశించి యొకయుత్సవము జరుగుచున్నది.

పద్మావతి

జయదేవుని తండ్రిపేరు "భోజదేవుఁడు", తల్లిపేరు రామాదేవి, భార్యపేరు రోహిణి పద్మావతియనురమణి. నృత్యమొనర్చునపుడు గతిననుసరించి తాళము వేయుదక్షత జయదేవున కుండెను. "గీతగోవిందము" పరాశరాదులగుమిత్రుల కర్పింపఁబడినది.

దేవదాసి

"పద్మావతి" జయదేవునిభార్యయని 'సేక్ శుభోదయా' అనుగ్రంథము తెల్పుచున్నది. పద్మావతి జగన్నాథమందిర మండలి దేవదాసియని మఱికొందఱు.

సంగీత బలము

ఒకప్పుడు 'బుద్ధమిశ్రుఁ'డనుసంగీతవేత్త 'లక్ష్మణసేనుని' యాస్థానమునకు వచ్చి "పటమంజూరి" రాగమాలాపించి యచ్చట నున్న వృక్షపత్రముల రాల్చి యందఱకు విస్మయముఁ గూర్చెనఁట. 'పద్మావతి'గాంధార రాగ మాలాపించి నదీతరంగముల లేవఁదీసి యొడ్డున నున్న పడవలను నదీగర్భమున కీడ్చుకొనిపోయెననియు జయదేవుఁడు వసంతరాగ మాలాపించి పత్రశూన్యమైనవృక్షమును చిగుర్పఁజేసెననియును గథ.

దేహిపదపల్లవముదారం

జయదేవుఁడొకప్పుడు దొంగలచేతఁబడ, వారు హస్తపాదములను ఖండించి, సర్వస్వమును గైకొనిరి. కాని దైవమహిమ వలన 'జయదేవుఁడు' మరల బూర్ణాంగత్వమునందెను. జయదేవుఁడు మరణించె నను మిథ్యావార్తను విని పద్మావతీదేవి వెంటనే ప్రాణముల్లొడఁ వదలెనఁట. "దేహిపదపల్లవముదారం" అనువాక్యముఁ వ్రాయుటకు సందేహించుచుండఁగా శ్రీకృష్ణుఁడే జయదేవునిరూపమును ధరించి జయదేవుఁడు లేనిసమయమునందు తద్గృహముఁ బ్రవేశించి యావాక్యమును లిఖించిపోయెనఁట. ఇట్టివేయుగు పెక్కుకథలు జయదేవునిగూర్చి లభించుచున్నవి.

ప్రాకృతవృత్తచ్ఛాయలు

కథకేమిగాని నాటనుండి నేఁటివఱకు "జయదేవుని గీతగోవింద" మాకర్షించినంతగా మఱేగ్రంథమును భారత

దేశము నాకర్షింపఁజాలకపోయినది. గీతగోవిందపదము వినని గ్రామముగాని యాపదములతోఁ బ్రతిధ్వనితములు గాని విష్ణ్వాలయములుగాని భారతదేశమున లేనేలేవు.

ఈగ్రంథ మంతగాఁ బ్రచారితమగుటకు కారణము వృత్తచ్ఛాయలను జయదేవుఁ డనుసరించుటయే ముఖ్యకారణ మని పండితులు చెప్పుచున్నారు.

ఈగీతగోవింద కావ్యమునకు నింతవఱకు 38 వ్యాఖ్యలు సంస్కృతములో లభించుచున్నవి.

అభిప్రాయములు

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శతావధాని చల్లాపిచ్చయ్యశాస్త్రిగారిచే విరచితంబగు శ్రీ ఆంధ్ర"గీతగోవింద" మను కావ్యము స్థాలీపులాకన్యాయమున ననుసరించి యచ్చటచ్చటఁ జదువఁగలిగితిని. శిరోభ్రమవ్యాధిగ్రస్తుండ నగుటచే నామూలాగ్రంబుగాఁ జూడఁజాలనైతిని.

శ్రీ శాస్త్రిగారు జగమెఱిఁగిన బ్రాహ్మణోత్తములు. శాంతిదాంతిప్రధానశీలాగ్రగణ్యులు. ఆంధ్రగీర్వాణంబుల నారితేరిన పండితకవులు. విశేషించి శతావధానచాతురీధురీణులు. ఇట్టివారిచే విరచితం బగు 'గీతగోవింద' కావ్యానువాదమందలి కవితాప్రాశస్త్యమునుగూర్చి నాబోటియల్పజ్ఞుండు విమర్శించి గుణాతిశయములనుగూర్చి విమర్శింపఁదగినది కానేరదు. శ్రీవారిరచన 'కవిబ్రహ్మతల్లజ' శ్రీజయదేవ రచితాష్టపదీగేయ కావ్యానువాదముగదా..

మూలమున భావమించు కేనియుఁ జెడకుండ శాస్త్రిగారు గ్రంథరచన యొనర్చిరనుటలో నతిశయోక్తి లేదు. శాస్త్రిగారి పదగుంభనాదులు మూలగ్రంథప్రాశస్త్యస్ఫోరకములయి విరాజిల్లుచున్నవి. గీతవిషయమున శ్రీ జయదేవాష్టపదు లెంత హృద్యములు, శ్రోత్రపేయములునునై రసికజనాకర్షకము లగుచున్నవో శ్రీ శాస్త్రిగారి యనువాదాష్టపదులుగూడ నట్లే శోభిల్లుచున్న వనవచ్చును. మూలమున నున్న ప్రాశస్త్య ప్రాపీణ్యాదులే తదనువాదమున వలసినంత సంక్రమించిన వన వచ్చును. మాగురుమిత్రులు శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి మహోదయు లాంధ్రభాషాకవితయే గీర్వాణభాషాకవితకన్న మనోహరమని యీమధ్య 'భారతి' పత్రికలో వ్యాసమూలమునఁ దమయభిప్రాయము వెల్లడించిరి. కాని ఇతరత్ర శ్రీవారి యభిప్రాయము సరియగునేమోకాని శ్రీజయదేవాష్టపదులను గూర్చి మాత్ర మయ్యది సమంజసము కానేరదేమో యని నా సందేహము. కవిప్రకాండు లెవ రాంధ్రీకరించినను జయదేవుని సంస్కృతివాణి కుండెడి గీత్యానుకూలసామంజస్యము, సాహితీపేశలత్వము, కవితాచమత్కృతి లోనగు గుణవిశేషములు మూర్తీభవింపఁ జేయఁజాలరేమో. అట్లైనను శ్రీశాస్త్రిచరణుల యేతదనువాద మన్నివిషయముల మూలమునకుఁ దీసిపోవునది కాదని చెప్పఁదగియున్నది.

శ్రీజయదేవునియష్టపదులకు 'ధాతుమాతు' ప్రయుక్తమగు గీతిపద్ధతి శ్రీ "త్యాగరాజాదులకీర్తనలకుఁబోలె గురుశిష్య సంప్రదాయసమ"నుగతముగా సంపాదితముగా లేదు.

దేశకాలపాత్రభేదములచే నయ్యవి యానోటనానోట నానా విధంబులుగా గీత మొనర్పఁబడుచున్నవి. దానంజేసి వాని మాతృక లెట్టివో యూహింప వీలులేకున్నవి. అవి తెలిసి నప్పుడుగాని మూలానువాదముల తారతమ్య మిట్టిదని నిరూపించుటకు వలనుపడదు. ఏది యెటులున్నను శ్రీజయదేవుని గీతగోవిందాష్టపదులవలె శ్రీశాస్త్రిగారి యాంధ్రాష్టపదులు కూడ సర్వదా గానమొనర్పఁదగిన వని నాయభిప్రాయము.

మచిలీపట్టణము
27–2–46

ఇట్లు
(సం.) హరి నాగభూషణము

౧౦

శ్రీరామో జయతి

"గాయకసార్వభౌమ"

పా రు ప ల్లి రా మ కృ ష్ణ య్య పం తు లు

బి. టి. యు. (భారతీతీర్థోపాధ్యాయులు)

ఎక్స్పర్టు కమిటిమెంబరు

మ్యూజిక్ ఎకాడెమీ, మద్రాసు

గవర్నింగ్ బాడీమెంబరు

శ్రీ త్యాగబ్రహ్మ మహోత్సవసభ, తిరువయ్యారు

శతావధానులు, విద్వత్కవివర్యులు నగు బ్రహ్మశ్రీ చళ్లా పిచ్చయ్యశాస్త్రులవారికి—

అయ్యా !

తమచే నాంధ్రీకరింపఁబడిన శ్రీజయదేవకృత 'గీతగోవింద' కావ్యము నామూలాగ్రముగఁ జదివితిని. మూలగ్రంథ మందలి నవరసభావాలంకారకల్పనలను రాగ తాళగమననియ మాదులఁ దప్పనీక వన్నె వెట్టురీతిని పద్యములను గేయములను అనువదించితిరి. అసితరసాధ్యమయిన యిట్టిమీసంగీతసాహిత్య కవిత్వ మెంతయుఁ గొనియాడఁదగియున్నది.

ఏతద్గ్రంథము కవులకు, పండితులకు మాత్రమే కాక గాయక,భక్తలోకమునకుగూడనత్యంత ముదావహము కాఁగల దని తెలుపుట కెంతయు సంతసమగుచున్నది.

ఇట్లు, విద్వజ్జనవిధేయుఁడు
పాటుపల్లి రామకృష్ణయ్యపంతులు

బ్రహ్మశ్రీ ప్రతిభాంకపీఠ్యాదిబిరుదాంచిత భువనగిరి
[illegible]మయ్యశాస్త్రి, బి.ఏ., గుంటూరు.

నవరత్నములు

క॥ శ్రీమచ్ఛల్లా పిచ్చయ
ధీమణి జయదేవకృతిని దెలిఁగించి రస
శ్రీమాధురి ప్రాకృతజన
సామాన్యవశం బొనర్చె సామర్థ్యమునన్॥

క॥ చల్లట! పిచ్చయ్యట!-కో
కొల్లగఁ గమ్మని కవిత్వగోక్షీరఝరిన్

సల్లాపమధురసుధ వెద
జల్లెన్ బదపదమున న్బసందులు చిందన్॥

క॥ జిలిబిలి పలుకులు వెలగల
గొలుసులవలె మెలపు మెలికె కులుకఁ దలఁపుమే
ల్వెలుఁగుల చలువలు గెలుఁగ
విలసిల నొలికించె నెంతవిజ్ఞత కలఁడో!॥

క॥ ఉసికి న్మసికి న్మనకున్
దనుకు న్దన కేమి రానినరుఁడుగ మాటా
నినచో నినుచు న్గునగున
రణితమణిత కావ్యగానరసమధురిమముల్॥

ఉ॥ అందపుమాట పొందున రసాకృతియా జయదేవు గీతగో
విందము విందొనర్చు పదవిం దొడరం దెలుఁగుం బొనర్చు శ్రీ
విం దొలివారి నెల్ల మఱపించు టసాధ్యము కాదె! పూనిగ
ల్పొందె సుధీమనోజ్ఞసరసోక్తులఁ బిచ్చయశాస్త్రి దక్షతన్॥

క॥ జయదేవుని పదరమ్యత
జయదేవుని దే యికొంట సాధ్యముకా, ద
ట్లయినను జాతీయాంధ్ర
స్మయసయమగుఁ బిచ్చయార్య సత్కృతి నయమై॥

ఆ॥ లసలె శతవధాని యట! శతధా కావ్య
కల్పన న్ప్రసిద్ధిఁ గాంచెనంట!
అట్టివారి కట్టియల్లికయైన న
ల్లేటు పైని బండి తీరె కాదె॥

తే॥ చల్లవాఁడట కవి లీల- చల్లవార
లేరి కోరినదట, నేత-యెల్లవారి
నల్లుకొని యేలు నల్లని చల్లవాఁడ
కిట్టిసింగారములకు నింకేమి కొదువ।

ఉ॥ ధీరగభీర వాక్పటిమ దేవరకావ్యతిఁ గొల్చి మేల్మిసా
ఱారగసౌకుమార్య పదయుక్తిఁ దెలుంగుల నల్లినాఁడవు
చారుటలు నూతనాకళ మహోజ్వల నిర్మితిశక్తిఁ రక్తిస్ఫో
ద్భారతిఁ బిచ్చయార్యమణి!, సల్పు కృతుల్చిరజీవివైళికన్।

శ్రీమదవధాని శిరోమణి మధ్వశ్రీ కాశీకృష్ణాచార్యులుగారు.

విజయవాడ. 20-6-1950

ఉ॥ శ్రీ జయదేవ వాగమృతసేవల మేల్మిసపుష్టి నొంది క్రొం
జాజుల సొంపు నింపు వెదజల్లుచు నెంతయు నీదుపద్దెముల్
రాజిలుచుండు సర్వకవిరాజుల డెందము లందు సమ్మద
శ్రీజనియింపఁజేసి; కవిశేఖర పిచ్చయశాస్త్రి నిచ్చలున్॥

శ్రీమద్వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారు, శతావధాని, చిఱివాడ

కృష్ణాజిల్లా 28-6-1950

అయ్యా! ఇపుడు తాము నాకుబంపిన శ్రీ సాంధ్ర గీతగోవిందమును చదివితిని. లోగడ కానిమొరా లైబ్రరీలో రెండు ప్రాచీన గీతగోవిందములను చదివియుంటిని. మీ

యీస్వేచ్ఛానువాదములో ధారాళత మొదలగు కొన్ని సుగుణములున్నవి. మీయనువాదము గూడ కొనలుసాగి ఆంధ్రదేశమంతయు నల్లుపెట్టుఁగాక.

మధ్య శ్రీ కవిశేఖర పల్లెపూర్ణ ప్రజ్ఞాచార్యులుగారు
సంస్కృతాధ్యాపకులు, హిందూకళాశాల,
గుంటూరు 1-7-1950

శా॥ శ్రీ చల్లాన్వయపిచ్చయార్యకవి వ్రాసెన్ గీతగోవిందముఁ
శ్రీచెన్నొందెడు శైలిఁ జాతపలి రాజ్ఞీదివ్యనామాంకమున్
వాచామాధురి శబ్దశుద్ధి రససంపద్భావనా వైదుషీ
ప్రాచుర్యంబులు మించు చొక్కటొకటిన్ భావంబు
రంజింపఁగన్ ।

Sree T. S. Balasubrahmanya Ayyar M. A., L. T.
Inspector of Oriental Schools, Madras.

Sree Satavadhani Challa Pitchayya Sastry Garu gave me readings from his poetical Compositions. He is very good at Music. I heard him read Telugu rendering of Geeta Govindam and some other works. He commands a very

fluent and easy style and added to his mellifluous voice, the recitation he gave was very excellent and entertaining. I have great pleasure in testifying to the high attainments of Sree Sastry at writing interesting poems.

శ్రీ సాంధ్రగీతగోవిందకావ్యపీఠిక

శ్రీరస్తు

శ్రీ సంపూర్ణఝరీ దరీమృదునద శ్రోత్ర్తుంగభద్రాంచితం
ప్రాగేకాదశభి ర్నగై రనభిదై స్సంసేవ్యమానం పురః
కుబ్జం భక్త మనువ్రజ న్త మనుగై రారూఢగోష్ఠీవనం
శ్రీభూనాయక మన్వహం హృది భజే శ్రీభావనారాయణమ్॥

గీ॥ భవ్య శ్రీరామ భానుభూపాల వరణ
యోత్సవ సదస్యమునఁ గృతియొసఁగ బడియె
సరసవిద్వత్క వీంద్రులు సంతసింప
భవ్య నరసాంబ మన్ననసుల్తా నలరఁగ.

—♦ కృతిప్రశంస ♦—

సీ॥ మానసోద్భవ సుకుమార సువర్ణ శ
రీర, యుద్యానసంస్కార, ధీర
అభిమానధన, సువృత్తామాల్యభూషణ
భావసౌధాంతర ప్రకటచరణ
సాహితీధారణా సరసగీతివయస్య
సత్త్వగుణాంబర జ్ఞానముకుర
నవరసకల్పనా నవ్యపరిణాళీక
మత్తేభయానక్రమప్రచార

గీ॥ ధన్యురా లైనమత్కవితాకుమారి
రాజలక్షణ నొసఁగితి రాజ్ఞి వనుచు

మనసున గ్రహించి పెంచుము చనవుమెఱయ
సరసగుణాంబ వేంకటనరసమాంబ !

గీ॥ అష్టపదముల నేయమ్మ లాంధ్రభాష
బృందజయదేవగోవిందుఁ జేర్చెనటను
గీతగోవిందయను పేరు ఖ్యాతమయ్యె
వరసి యేల్చెనుమమ్మ ! శ్రీ నరసమాంబ !

గీ॥ ఇంటికోడలితోఁగూడ నేగుదెంచె
భారతీదేవి వచ్చని వాడిఁటికను
ఇరువురను నొక్కరీతిగా నరయుమమ్మ !
యత్తవారిల్లు పుట్టిల్లు నయ్యెసిద్ధి.

—కృతిభర్తృవంశావళి—

శ్రీ చింతపల్లి సంస్థానము

సీ॥ శ్రీగజబృంహణ ప్రాగల్భ్య విలసిత
గజలక్ష్మికి నివాసకంజ మగుచు
పంచకల్యాణసంపల్లక్షణాంచిత
కుచ్చైశ్శ్రవశ్శ్రీకి నునికి యగుచు
పండితకవిగాత్ర పరివారవందిమా
గధముఖ్యులకు కనకాద్రి యగుచు
నప్రమేయాన్నపూర్ణామృత నిరతదా
నమునకు కలశనగమ యగుచు

గీ॥ డాలు దీపించుకృష్ణాత టంబునందు
వఱలు సంస్థాన మిలఁ "చింతపల్లి యనఁగ

వన్నె వాసియుఁ గాంచిన "వాసిరెడ్డి"
వంశజులు పాలకులుకాఁగ వారివరుస

క॥ దేవీభాగవతమ్మున
భావుకముగఁ జెప్పె "ముల్గు పాపయ" కవిరా
జా వేంకటాద్రివిభువ్యా
ద్యావిజగన్నాథ నృపతి తల్లజుపటుకున్

క॥ శ్రీ వేంకటలక్ష్మీనృప
తాన్మావల్లభుఁ డాదిగాఁగ క్రమముగ నిందున్
శ్రీ వాసిరెడ్డివంశ్యుల
భూవిభుల తరాలఁ బ్రకటముగ వివరింతున్

సీ॥ ధర్మప్రతాపమార్తాండుఁడై యెన్నియో
బిరుదముల్ సత్కృతుల్ పెరసినాఁడు
ఏకలగ్నంబున నెసఁగి శతాధిక
దేవప్రతిష్ఠఁ గీర్తిఁ గనినాఁడు
గురుతరసౌవర్ణ గోగర్భముం జొచ్చి
ద్విజకోటులకు కొల్ల వెట్టినాఁడు
ముమ్మాఱు కనకమ్ము మొనయుంచి రత్నాళి
తోఁ దులాభారమ్ము తూఁగినాఁడు

గీ॥ కీర్తికర్తసుబుద్ధి లక్ష్మికిని వడ్డి
పంక్తులవేల్పుగిడ్డి యూ "వాసిరెడ్డి"
వేంకటాద్రిప్రభూత్తమ విక్రమార్ధి
తాను "శ్రీ" రాజనన్నసుల్తాన్ బహద్దరు॥

సీ॥ గాంభీర్యమున నెల్లకడ లాక్రమించిన
కడలిరాయఁడు సాటి గాఁడటంచు
ధైర్యంబునను బ్రమథాధినాథుని చేతి
బంగారుకొండ యేపాటి యనుచు
శౌర్యంబునను గ్రీష్మచండప్రచండవి
కర్తనుండును నెన గాఁడటంచు
నౌదార్యమునఁ బాండవాగ్రజశిబిశాత
వాహనాదులు నెంత వారలనుచుఁ

గీ॥ చాటుచున్నాఁడు పవనుఁడు శబ్దముఖత
వేంకటాద్రి ప్రభుప్రతిష్ఠాంక వివిధ
దేవభవనధ్వజస్తంభ దివ్యదగ్ర
భాగవిలసితఘంటికా, ధ్వనిముఖమున॥

గీ॥ "మన్నెవాంవీర బిరుదసం పన్న వేంక
టాద్రి కల్ప"ద్రుమము కొమ్మ లైచెలఁగిరి
వెట్టెమయుఁ బార్శ్వతమ్మయు విమలు గుణము
లయ్యు సంతాన మనుషల మందవేమి॥

గీ॥ వేంకటాద్రిప్రభుండు నుద్విగ్నమాన
సుండయి పితృవ్యులనుతుల "శూరచంద్ర
పాపయాఖ్యులకొమరులు వరుస దత్త
పుత్త్రులుగఁ" జేకొనె స్వంశము ఫలమంగ

గీ॥ "శ్రీ జగన్నాథగుణిమణి జ్యేష్ఠుఁడయ్యె
రామనా"ధాభిధుం డవ రజతకయ్యె

శ్రీ రాజా వాసిరెడ్డి వేంకట లక్ష్మీనరసింహానాయుడు,
మన్నెసుల్తాన్ బహద్దర్ గారు

వీరి నిరుపమ మూవురు విరివి పేర్మిఁ
గాంచుచుండిరి కన్నులకలవు దీఱ॥

గీ॥ న్యాయముగ వేంకటాద్రిభూ నాయకుండు
ధూర్వహత కల్గుదాఁకఁ దా నిర్వహించె
శ్రీ జగన్నాథబాబు తాజ్యేష్ఠుఁ డగుట
వంశకరుల పరంపర వఱలెఁ బిదప॥

సీ॥ వీరాతివీరుఁ డౌ వేంకటాద్రిక్షమా
నాథునకున్ జగన్నాథనృపతి
దత్తకుమారుఁడై తగెను సర్కారు సం
స్థానాధిపతిఁ జేసి సత్కరించె
అభినవకాళిదాసాది చిహ్నములొప్పు
పాపయారాధ్యాది ప్రథితసుకవు
లష్ట దిగ్గజములై యాస్థాని వెలయుంగ
నగ్రహారములిచ్చి యమరనిలిపె

దేవసంస్థానములను భక్తిప్రపత్తి
ధర్మకర్తృత యొసఁగ నిత్యముగఁ బూర్వ
సంస్కృతిప్రతిష్ఠ లవ్వారిఁ జేసె
మన్న హాంవీరబిరుద సంపన్నుఁడగుచు

గీ॥ ఆ జగన్నాథనృపతి గుణాలయునకు
లలితలక్ష్మీపతి ప్రభాలయుఁడు దత్త
పుత్త్రుఁడై యొప్పె, ప్రజలను మోదమొదవ
ప్రజలమూదిగ నేలెను ప్రభువులలర॥

క॥ భూపాలకు లెల్లరు ల
క్ష్మీపతి నరనాథుఁ డల్ల శ్రీపతియే మే
ధాపుష్టిపటిష్ఠుఁడు గా
రీపతి సేవాఢ్యుఁ డనఁగఁ జెలఁగె యశశ్శ్రీ॥

క॥ ప్రతిసోమవారమును నియ
మితచిత్తుఁడు కవుల బుధుల మేళన మొనరిం
చి తగినరీతిని ఘనస
త్కృతులం బొనరించె విమలకీర్తి యెసంగన్॥

క॥ "శ్రీలక్ష్మీపతి" నృపు పరి
పాలనమున కనలఁ బ్రజలఁ బరిపాలించెన్
భాలంకృత వేంకట ల
క్ష్మీ లలితగుణావలంబ కేవలయోగ్యన్॥

గీ॥ కంచిలో దివ్యభవనముల్ గడలుకొలిపెఁ
బ్రకటములు క్రొత్తకళల శిల్పములతోడ
దానఁ గల్యాణరత్ననిధాన ప్రజలఁ
గంచిదొరసాని యనెడు ప్రఖ్యాతి గాంచె॥

ఉ॥ వెంకలపాలికల్పకము, వేమలపాలిటిపూలదండ, న
ల్వంకల తప్పుదిద్దెడు కలాంతరికిన్ రతనాలమేడ, రా
జాంకనివాసభూమి, గుణసారహాసన్ముఖసారసస్ఫుర
ద్వేంకటలక్ష్మమాంబ, కనువిస్తుతిఁ గాంచె ధరాతలమ్మునన్॥

ఉ॥ పల్లెలఁ బట్టణంబులను బాలురు వృద్ధులు నెల్లవారలున్
జల్లనఁ జేసి "కంచిదొరసాని" మముం గను సార్ద్రదృష్టితోఁ

శ్రీ రాజా వాసిరెడ్డి వేంకట లక్ష్మీనరసమాంబ
మన్నెసుల్తాన్ బహద్దర్ గారు

దల్లికిఁ దల్లియై మనిచె దానము లెన్నియొ జేసెఁ గొల్లగాఁ
జల్లనితల్లియంచుఁ బ్రజ సంస్తుతిఁజేయును రేపుమాపులున్॥

గీ॥ అవలఁ దద్దత్తపుత్త్రిఁడై యడ్డులేని
స్వీయబుద్ధిబలంబునఁ జెన్నుమిగిలి
చెలఁగె "వేంకటలక్ష్మీనృసింహాన్నృపతి
బాల్యమునయందె ధీరత పరగ" నంతె॥

◆ శ్రీరాజా వేంకట లక్ష్మీనరసమాంబా పితృవంశము ◆—

గీ॥ ఇంబుదళులకో త్తఁ "గృష్ణాతటంబునందు
రత్నగర్భకు, గాత్రిమహారము" లయందు
ప్రథితిఁగాంచిన నాయక రత్నమగును
రమకు బంగరుటూయెల రావిరాల॥

క॥ తలచయి యీచకసికములు
పలతెంచి యశంబు తేటపడఁ గీర్తింపన్
వలలెదు నందున్ వాసిన్
"జిలుమామిళ్ళ" న్వయంబు సిరులకు తావై॥

సీ॥ ఆవిమలాన్వయ మందున జనియించెఁ
జిత్తపద్మాశ్రిత శ్రీధరుండు
సత్త్వప్రధానుండు సహజసద్గుణరాశి
శ్రీరామనామ సుధీరధుండు
తత్పుత్త్రులైరి సుధామమీనాక్షమ్మయంబ
విశదభావాలంబ వెంకమాంబ

ప్రశమకుఁ బుత్త్రులు వఱలిరి "భానుప్ర
సాద" ధీరుఁడు, భానుసదృశమూర్తి

గీ॥ "సూరయ గుణాబ్ధి వెంకయ," ధీరపాళి
మహితశోదర రామ సమాహ్వయుండు
కన్య 'వేంకటపతి,' యనఁ గల్పపంచ
కంబువలెఁ గంబుభృత్కృపా కారులగుచు॥

గీ॥ పుత్త్రియు జనించెఁ గల్యాణ భూరిబుద్ధి
లక్ష్మీనరసాంబనా గుణాలంబి ప్రథిత
రాజలక్షణలక్షిత, రమ్యమూర్తి
ప్రజలు వేనోళ్ళఁ బొగడ సంపదలబొగడ॥

గీ॥ పెండ్లి పేరంటములు చేసి యిండ్లు నిలిపి
బీదసాదలఁ బాలించు విధము దెలుపు
నెలమి బాల్యంపుబొమ్మ పెండ్లిండ్లవలస
సరసద్గుణనికురుంబ నరసమాంబ॥

గీ॥ తద్గుణంబులు సుప్రసిద్ధంబులయిన
లక్షణంబుల నరసి ప్రతీక్షణంబు
నాఁటి యువరాజులందు నేమేటి పెండ్లి
కొడుకగునొ యంచుఁ దండ్రి నల్గడల నెమకె॥

క॥ బలియుఁడు లలితుఁడు ధీరుఁడు
సులక్షణాంచితుఁడు, ప్రథితశూరుం డగుచున్
దెలిసి యొసంగుటఁ దెలిపెన్
లలి వేంకటలక్ష్మీనరస నరపాలునకున్॥